

Ma prof. A.-F. Klumavile
hindustles. Hadori,
12.6.40

E. V.
TARTU OLIGOR.
DIGNUSTEADUSK...
12 veebr. 1940
№ 715
TARTU

Diplomiteine
arvestat. A.-F. Klumav
17.2.40

Diplomitei baldasi. yurus.
Harald Kobin.

KA
2774.

Lõpetatud 23 II 1940 teips -
Keskharidus

E. V.

1940
KIRJALUOTOIMIKUNTA

Harald K...

15. vaku 1940
7/15

V a b a r i i g i P r e s i d e n d i
f o r m a a l h a l d u s l i k
f u n k t s i o o n

Diplomitöö
473483

E. V.

TARTU ÜLIKOOLI

ÕIGUSTEADUSKOND

Harald Kobin

15 veer 40

№ 715
TARTU

I peatükk	Vabariigi Presidendi üldine funktsioon.	10
§ 1	Vabariigi Presidendi koostis ja kontseptsioon.	10
§ 2	Vabariigi Presidendi ametialane positsioon.	10
A	Vabariigi Presidendi ja Vabariigi Valitsuse vahelised suhted.	10
B	Vabariigi Presidendi ja Riigikogu vahelised suhted.	11
C	Vabariigi Presidendi ja aktiivkodanikkonna vahelised suhted.	14
V A B A R I I G I P R E S I D E N D I		
V A B A R I I G I P R E S I D E N D I		
I peatükk	FORMAALHÄLDUSLIK funktsioon.	15
§ 3	Vabariigi Presidendi üldine funktsioon.	15
§ 4	Vabariigi Presidendi ja Riigikogu vahelised suhted.	18
§ 5	Vabariigi Presidendi ja Vabariigi Valitsuse vahelised suhted.	21
§ 6	Vabariigi Presidendi üldine funktsioon.	27
§ 7	Vabariigi Presidendi üldine funktsioon.	30
II peatükk	Vabariigi Presidendi materjaallegislatiivne funktsioon.	35
§ 8	Vabariigi Presidendi dekreedivõime.	40
§ 9	Vabariigi Presidendi määrusivõime.	44
§ 10	Vabariigi Presidendi seadusivõime.	49
III peatükk	Vabariigi Presidendi materjaaljurisdiktsiooniline funktsioon.	54
§ 11	Vabariigi Presidendi aruandmisvõime.	54
	Kasutatud kirjandus.	54

S i s u k o r d

Sissejuhatus.	Vabariigi Presidendi üldilmestus.	lk.	5
§ 1	Vabariigi Presidendi dogmaatiline kontseptsioon.		5
§ 2	Vabariigi Presidendi juriidiline positsioon.		10
A	Vabariigi Presidendi ja Vabariigi Valitsuse vahekord.		10
B	Vabariigi Presidendi ja Riigikogu vahekord		11
C	Vabariigi Presidendi ja aktiivkodanikkonna vahekord.		14
D	Vabariigi Presidendi ja kohtu vahekord.		16
I peatükk.	Vabariigi Presidendi materjaal-		
	halduslik funktsioon.		18
§ 3	Vabariigi Presidendi ülesanded Vabariigi Valitsuse suhtes.		18
§ 4	Vabariigi Presidendi ülesanded Riigikogu suhtes.		21
§ 5	Vabariigi Presidendi ülesanded Riigikohtu suhtes.		27
§ 6	Vabariigi Presidendi iseseisvad üksikülesanded.		30
§ 7	Vabariigi Presidendi keeluõigus.		35
II peatükk.	Vabariigi Presidendi materjaal-		
	legislatiivne funktsioon.		40
§ 8	Vabariigi Presidendi dekreeõigus.		40
§ 9	Vabariigi Presidendi määrusõigus.		44
§ 10	Vabariigi Presidendi seadlusõigus.		49
III peatükk.	Vabariigi Presidendi materjaal-		
	jurisdiktsiooniline funktsioon.		54
§ 11	Vabariigi Presidendi armuandmisõigus.		54
	Kasutatud kirjandus.		

Vastavalt sellele, -võttes vaatluse alla Eesti Vabariigi Presidendi (alaval Vr. President) institutsiooni, lähemalt - tema formaalhaldusliku funktsiooni, ja eeldades ühtlasi, et meil Eesti riigi puhul moodsa õigusriikiga, tegu on, - tuleb tähtsima ühikmäärat

S I S S E J U H A T U S Vabariigi Presidendi üldillemestus.

§ 1

V a b a r i i g i P r e s i d e n d i d o g m a a t i l i n e k o n t s e p t s i o o n

Moodsate õigusriikide kõrgemad organid saavad oma normatiivse alguse konstitutsioonilistes ja konstitutsionaalsetes aktides.¹ Samuti määratakse nende aktidega kindlaks vastavate organite pädevus, ja ka seisund teiste riiklike organite seas.²

1. Konstitutsiooniliste ja konstitutsionaalsete aktide vaheteo kohta vt. lähemalt - V. Õigus 1933, nr. 9, lk. 386, nota 5.

2. Vt. Fritz Fleiner - Institutionen des Deutschen Verwaltungsrechts - Tübingen 1928, lk. 3.

Vastavalt sellele, -võttes vaatluse alla Eesti Vabariigi Presidendi (alamal Vr.President)insti-
tuudi, lähemalt -tema formaalhaldusliku funktsioo-
ni, ja eeldades ühtlasi, et meil Eesti riigi puhul
moodsa õigusriigiga tegu on, -tuleb tähtsaima uuri-
mise materjalina kasutamisele Eesti Vabariigi
Põhiseadus³(alamal Ps.), ning alles subsidiaarselt
teised Vr.Presidenti õigustavad ja kohustavad
aktid.

Vr.Presidenti kontseptsiooni leidmiseks piisab
aga täielikult vaid Ps.üksinda.

Ps.oma § 38.ütleb lakooniliselt:-Vabariigi
President on riigipea-, kuid lisandab siiski veel
täiendavalt juurde, et - ta on riigivõimu ühtluse
kandja ja riigi esindaja.-

Kuna mõiste "riigivõimu ühtluse kandja" on vaid
teatav ideelist mõtet väljendav sõnade kompleks,
mis oma üldisuse tõttu ei kannu endas kõige vähe-
matki juriidilist pidepunkti ja "riigi esindaja"

3.Riigi Teataja (RT.)1937.71.590.

terminis väljendub vaid üks Vr.Presidendile kuuluvaid funktsioone, siis tuleb küll suurim tähelepanu pöörata sõnale "riigipea", sest see termin on isegi haldusõiguse teoorias tuntud ning omab selle tõttu täpse ja kindla sisu.

Järgnevalt tuleb vaid kontrollida, kas see Ps. riigipea vastab ka teoorias esinevale riigipeale. Selleks tuleb vaatluse alla võtta need Ps. normid, mis määritlevad Vr.Presidendi pädevuse ning mis teiseks osutavad tema õiguslikule asendile teiste organite seas.

Peamise sättena Vr.Presidendi pädevuse kindlaks määramisel tuleb arvesse juba eelpool mainitud § 38, mille viimases lauses öeldakse, et - ta (Vr. President) hoolitseb riigi välise puutumatus ja sisemise julgeoleku ning riigi ja rahva üldise heaolu ja õigusliku korra säilitamise eest.- Selles üldsõnalises fraasis väljendub haldusfunktsiooni materjaalne valdkond.⁴

4.Vt.Prof.Kliimanni loengud.

Järgmine paragraaf loenda juba päris üksikasjalikult, punktide viisi Vr. Presidendile kuuluvaid ülesandeid. Kõik need ülesanded kuuluvad haldusfunktsiooni formaalsesse alasse. Samuti leidub Ps. mitmel pool mujalgi⁶ Vr. Presidendi pädevusse kuuluvaid ülesandeid sättivaid paragraafe. Ka neis sisalduvad õigused ja kohused on haldusliku iseloomuga, kuuludes siis kas formaalsete või koguni materjaalsete haldusülesannete hulka. Nii võib siit otsekohe järeldada, et Vr. President on haldusorgan.

Vr. Presidendi seisund teiste haldusorganite hulgas ilmneb Ps. §§. 38, 42, 48, 50, 51, 56 ja 58, millistest nähtub, et tema moodustab ühes Vabariigi Valitsuse (alamal Vab. Val.) ja ministritega aktiivse keskhalduse. Samuti nähtub neist paragraafidest, et Vr. Presidendi aktidele on omistatud primaat teiste aktiivse keskhalduse organite suhtes, kuna tema aktide vastu ei või

---

6. Ps. §§ 50, 65, 66, 68, 71, 72, 73, 86, 96, 98, 99, 100, 101, 114, 120, 129-136, 144 ja 145.

käia ükski Vab.Val.ega ministeeriumi akt.Sellest järeldub otsema, et Vr.President on astendatud kõrgemale teistest aktiivse keskhalduse organeist.

Nii on Vr.Presidendi iseloomustamiseks olemas juba kaks olulist tunnust.Kui lisada toodud tunnustele veel kolmandana Vr.Presidendi ainuisikulisus⁷, siis saame Vr.Presidendi jaoks järgmise dogmaatilise kontseptsiooni. V r . P r e s i - d e n t o n a i n u i s i k u l i n e e s m a - a s t m e l i n e h a l d u s o r g a n .⁸

Saadud definitsiooni definiendum kattub täiesti teoreetilise riigipea mõistes esinevaga. Nii ütleb siis Ps.§ 38 täiesti põhjendatult, et Vr.President on riigipea, sest ta ongi seda.

7.Viimane tunnus ei oma organi õigusliku seisundi äramääramisel küll mingit tähtsust, kuid on siiski iseloomustav organi välise ilme ja koosseisu märkimisel.

8.Vrd.A.-T.Kliimann - Riigivanema asendus.-i. Õigus 1934, nr.4, lk.153.- A.Piip - Rahvusvaheline õigus, Tartu 1936, lk.231. C.Walther - Das Staatshaubt in den Republiken.-Breslau 1907 lk.119.

§ 2

Vabariigi Presidendi
juridiline positsioon

A

Vabariigi Presidendi
ja Vabariigi Valitsuse
vahetõtt

Kuna esmaastmeliseks haldusorganiks on Vr.President, siis loomulikult Vab.Val.peab esinema subordineerituna Vr.Presidendile.

Tavalise subordinatsiooni vahekorra puhul on superordineeritud isik õigustatud andma subordineeritud instantsile direktiive ja teatavatel kordadel isegi intervineerima selle tegevusse.⁹ Siin käsitledava subordinatsiooni juures me aga midagi sellist ei leia. Nii siis on tegu erilaadse nn.nominaalse subordinatsiooniga õiguslikus mõttes. Käesoleval puhul tuleb subordinatsioon nähtavale ainult selles, et Vr.Presidendi aktid oma jõult

---

9.Vt.Prof.Kliimanni loengud.

on asetatud kõrgemale Vab.Val.omadest. Järelikult peavad viimase aktid olema kooskõlas Vr.Presidenti aktidega.

Et Ps.määrab nii Vr.Presidentile, kui ka Vab.Val.kumbagile oma eri pädevuse, siis Vab.Val., vaatamata sellele, et ta on subordineeritud Vr.Presidentile, oma iseseisva pädevuse piires teotseb Vr.Presidentist täiesti sõltumatult.

Lõppeks nimetagem, et kõik Vr.Presidenti aktid leiavad sooritamist Vab.Val.kaudu,¹⁰ kes ühes vastavale aktile allakirjutanud ministriga vastutab akti Ps. ja seaduse pärasuse eest.¹¹

B

V a b a r i i g i P r e s i d e n d i j a R i i g i k o g u v a h e k o r d

Vr.Presidenti ja Riigikogu vahekord on rajatud dualismi printsiibile.¹² Vr.President on kõrgeim haldusorgan, Riigikogu aga koguni legislatiivorgan.

10.Ps.§ 48.punkt 4.

11.Ps.§ 42.

12.Vt.Prof.Kliimanni loengud.

Seega on kummalgi oma eri pädevus, millesse tun-
gimine teise organi poolt pole kuidagi mõeldav.
Kuid käsitletav dualism ei esine siiski mitte
kinnise ega keelava printsiibina, sest koostöö
Vr. Presidendi ja Riigikogu vahel on Vab. Val. kaudu
täiesti võimalik ja koguni tarvilikki.¹³

Mis puutub Vr. Presidendi otsestesse suhetesse
Riigikoguga, siis olgu kõigepealt nimetatud Vr.
Presidendi pühaliku töötuse andmist Riigikogu
üldkoosoleku¹⁴ ees,¹⁵ milline toiming oma konsti-
tutiivsuse tõttu Vr. Presidendi pädevuse omandamisel
on eriti tähtis. Samuti omab töötuse andmise moment
tähtsust kui terminus, a quo hakatakse arvutama
Vr. Presidendi ametikestust.¹⁶

---

13. Ps. § 59.

14. Ps. mõistab Riigikogu termini all ainuüksinda
vaid kahekojalist rahvaesindust, mis koosneb
Riigivolikogust ja Riiginõukogust ning - muud
rohkem ei midagi. Kuna aga Riigikogu üldkoosolek
on üks Riigikogu teotsemise erivorme, siis on
täiesti loomulik vaadelda Vr. Presidendi ja
Riigikogu üldkoosoleku suhet käesoleva punkti
all.

15. Ps. § 41.

16. Ps. § 40 - Vabariigi President valitakse ametisse
kuueks aastaks-, § 41 - Vabariigi President loeta
se ametisse astunuks Riigikogu üldkoosolekul
töötuse andmisega.-

Teine otsene suhtlemise juht Vr. Presidendi ja Riigikogu vahel tekib Ps. § 45. põhjal. Seal öeldakse: -Vabariigi Presidenti ei saa tema ametisoleku kestel kohtulikule vastutusele võtta muidu kui Riigikogu ^{üldkoosoleku} otsusel süütegude eest kõrgeima riigivõimu vastu ja riigi ~~äraandmise~~ eest. Kohtulikule vastutusele võtmine ~~sünnib~~ ^{ning} samade süütegude eest ^{ka} eriõiguse alal toimepandud ametialaliste süütegude eest võib toimuda pärast ametist lahkumist samuti ainult Riigikogu üldkoosoleku otsusel. Vastutusele võtmist mõlemal juhul võib algatada ainult Riigikogu ...-

Sellekohaselt siis vaid need süüteod, mis Vr. President korda saadab kui kõrgeim haldusorgan eriõiguse alusel ¹⁷ ning peale peale selle veel tema süüteod kõrgeima riigivõimu vastu ja riigi äraandmine lähevad Riigikohtusse ¹⁸ arutusele Riigikogu üldkoosoleku algatusel ja korraldusel. Igasugused teised Vr. Presidendi süüteod an aga

17. Aktide eest, mida Vr. President ei anna eriõiguse alusel, vastutavad ju allakirjutanud ministrid.

18. Ps. § 45. viimane lause.

kohtusse antavad sellises korras, nagu see sünnib tavalistegi kodanikkude süütegude puhul.

V a b a r i i g i P r e s i d e n d i

j a a k t i i v k o d a n i k k o n n a

v a h e k o r d

Vr.Presidenti ja aktiivkodanikkonna suhe seisab peaauglikult ainult selles, et viimane on Vr.Presidenti kreerijaks organiks siis, kui Vr.Presidentil tema Vr.Presidenti kandidaadiks sääd-
dmisel oli ka võistlejaid.¹⁹ Sellina valimine ei tekita aga mingisugust normatiivset mõju ega sidet Vr.Presidenti ja aktiivkodanikkonna vahele nende hilisemas teotsemises. Sest kui Vr.President on kord valitud, siis teotseb ta täiesti sõltumata aktiivkodanikkonnast. Ta on kohustatud teotsema üksnes Ps. ja seaduste alusel. Nii on Vr.Presidenti ja aktiivkodanikkonna vahekord rajatud täiesti dualismi kinnisele printsiibile.

19.Ps. § 40, lõige 4.

Kui aga Vr.President valitakse ametisse viisil, nagu see ette nähtud Ps.§ 40.viiendas lõikes, siis on aktiivkodanikkond isegi Vr.Presidendi valimisest välja lülitatud.

Siiski on Vr.Presidendi ja aktiivkodanikkonna vahel olemas üks normatiivne suhtlemise juht. Nimelt ütleb Ps.§ 98, et - kui Vabariigi President riigi huvides tähtsas küsimuses peab tarvilikuks teada saada rahva seisukohta, on tal õigus Riigikogu üldkoosoleku juhatuse nõusolekul esitada küsimus rahvale ²⁰otsustamiseks rahvahääletuse korras...- Mis puhul - rahva otsus on riigiorganitele siduv ja nad peavad asuma viivitamatult sellest otsusest järelduvate korralduste tegemisele.²¹

20.S.o.aktiivkodanikkonnale.

21.Muidugi pole kindel, et rahvahääletusega küsimus otstarbekamalt lahendatakse, - sest ega hulk ei anna tarkust, - kui vähemalt "moraalne vastatus" langeb sel puhul teistelt organelt ära, kui hiljem selgub, et rahvahääletusega antud lahendus siiski väär oli. Ja mis peaasi, sellise rahvahääletusega on riiklikku ellu sisse toodud ikkagi üks demokraatliku riigi põhimõte.

17

D

V a b a r i i g i P r e s i d e n d i
j a k o h t u v a h e k o r d

Ps.sääb Eesti riikliku õiguskorra kohturiigi põhimõttele.²² See väljendub kohtu organisatsiooni eraldamises h a l d u s e s t ja seadusandlusest, õigusmõistmise rajamise sõltumatuse ja monopool- suse printsiipidele ning kõrgema kohtuvõimu käsit- semises kõrgema kohtuinstantsi enese kaudu auto- noomsuse põhimõttel.²³ Mainitud üksikpõhimõttest evib erikoha separatsiooni printsiip.²⁴

Sellekohaselt siis kohtuametkonna tegevus pole üksnes mitte täielikult eraldatud Riigikogu ja aktiivkodanikkonna tegevusest, vaid ka halduse omast. Kuna Vr. President on haldusorgan, siis kehtib öeldu täiel määral ka tema kohta. Ja veel rohkemgi.

---

22. Vt. A.-T. Kliimann- Haldusprotsess -Tartu 1937, lk. 46.

23. Ps. §§ 112 ja 116, Kohtute seadustik -RT. 1938. 36.321, 13. peatüki 2. jagu, 15. peatüki 3. jagu, 17. ja 18. peatükid.

24. Vt. supra, nota 22.

Kui Riigikogule on antud õigus oma üldaktidega ²⁵
uute üldiste põhimõtete püstitamisega tungida
kohtu võimkonna a l u s t e juurde, siis Vr.
Presidendile ei võimaldata õigusmõistlemise sätti-
misel mingit kaasaraäkimist.²⁶ Koguni vastupidi.
Kohtuvõim, eriti oma halduskohtu käsitluses te-
gelikult juhib ja mõjustab temaga koordineeritud
haldusvõimu, mille peaks on Vr. President.

---

25. Üldaktide kohta vt. lähemalt A.-T. Kliimann -
Administratiivakti teooria, -Tartu 1932, lk. 166.

26. Ps. § 99. üheksas punkt.

Vr. Presidenti poolt tehtav ministri vabastamine
 korraldus ei vaja esitise tegija allkirja.²⁸

Veidi erinev on Vab.Val. või tema üksiku
 liikme ametist vabastamine või ametisse kutsumi-
 ne kord sõja ajal. Nimelt võib Vr. President sõja

I P E A T Ü K K

V a b a r i i g i P r e s i d e n d i m a t e r j a a l h a l d u s l i k f u n k t s i o o n

§ 3

V a b a r i i g i P r e s i d e n d i ü l e s a n d e d V a b a r i i g i V a l i t s u s e s u h t e s

Vr. Presidenti ülesanded Vab.Val. suhtes avaldu-
 vad kõigepealt selles, et Vr. President nimetab
 Vab.Val. ja tema üksiku liikme ametisse ning
 vabastab sellest.²⁷ Seejuures Peaministri ametist
 vabastamisega lahkub ametist kogu Vab.Val.
 Üksikute ministrite ametist vabastamine Vr.
 Presidenti poolt võib aga sündida ainult Peami-
 nistri vastava esitise põhjal, ehkki selle järgi

27.Ps. § 50.

Vr.Presidendi poolt tehtav ministri vabastamise korraldis ei vaja esitise/tegija allkirja.²⁸

Veidi erinev on Vab.Val.või tema üksiku liikme ametist vabastamine või ametisse kutsumise kord sõja ajal.Nimelt peab Vr.President sõja ajal enne vastava vabastamise või ametisse kutsumise korraldise tegemist ärakuulama Sõjavägede Ülemjuhataja arvamuse.²⁹ Kas Vr.President aga seda Sõjavägede Ülemjuhataja arvamise avalduse sisulist osa arvesse võtab või mitte, on täiesti tema enda otsustada.Ta võib seda arvestada,võib aga arvestamata jätta.

Vr.President Vab.Val.ametist vabastamisel teotseb täiesti suvaliselt,pidades silmas vaid riigi kõrgemaid huve ja rahva hüvangut.Ainult ühel puhul ta on s u n n i t u d Vab.Val.ametist vabastama.Nimelt näeb Ps.§ 59 ette,et kui Riigikogu on Vab.Val.umbusaldust avaldanud ja kui Vr.President selle peale uued Riigivoli-

---

28.Ib.

29.Ps.§ 140.

32.Ps.§ 58.

kogu valimised määras ning see Riigivolikogu uus koosseis seitsme päeva jooksul, arvates kokkutuleku päevast ikkagi sellesamale Vab.Val.umbusaldust avaldab, peab Vr.President Vab.Val.ametist vabastama.

Vab.Val.ametist vabanemine sünnib aga alles siis, kui Vab.Val.uus liikmeskond on juba leitud ja Vr.Presidenti ees töötuse andnud.³⁰ Viimasest momendist loetakse Vab.Val.uus koosseis ametisse astunuks ja vana - ametist lahkunuks.³¹

Peale Vab.Val.ametist vabastamise ja ametisse kutsumise õiguse omab Vr.President ka veel teisi õigusi Vab.Val.suhtes. Nii kuulub talle õigus juhtida Vab.Val.koosolekuid.³² Siis võib Vr.President kutsuda Vab.Val.nõupidamisele ja nõuda tema pädevusse kuuluvais küsimuis ettekandeid.³³ Ning veel viimasena mainigem Vr.Presidentile kuuluvat õigust kuulutada erilistel pidulikkudel juhtudel Vab.Val.istungid lahtiseks.³⁴

30.Ps.§ 51.

31.Ib.

32.Ps.§ 56.

V a b a r i i g i P r e s i d e n d i
 ü l e s a n d e d R i i g i k o g u
 s u h t e s

Vr.Presidenti ülesanded Riigikogu suhtes ³⁵
 saavad alguse Ps. §§ 68 ja 86.

Sellekohaselt on Vr.President kohustatud
 määrama Riigivolikogu uue koosseisu valimised ja
 Riiginõukogu uue koosseisu kujundamise enne tava-
 lise viieaastase tähtaja möödumist, kui seda nõua-
 vad riiklikud kaalutlused.

33.Ps. § 56.

34.Ps. § 55.

35. Vaadeldava paragraafi alla kuuluvaid Vr.Presi-
 dendi kui riigipea ülesandeid tuntakse tavalisi-
 selt k o r r a l d a v a ö i g u s e n i m e
 all, milliste käsitlemine mõningail ajaloolisil
 põhjuseil ikka legislatiivsete ülesannete üles-
 annete sarjas aset on leidnud. Käesolevas töös
 nende paigutamine aga halduslike funktsioonide
 hulka olgu siinkohal põhjendatud töö süsteemi
 iseärasusega. Pealegi, kui pole mingit kahtlust,
 et aktid, millega Vr.President neid ülesandeid
 teostab, ikkagi materjaalsed halduskorraldised
 on.

Korraldava õiguse paigutamine l e g i s -
 l a t i i v s e t e funktsioonide hulka ja
 selliseks teguviisiks põhjenduste leidmine
 minevikust on iseendast kaunis väheütlev, kuna
 selline põhjendusviis peidab endas ka otsemat

Iseäranis on see mõeldav sel puhul, kui Riigivolikogu on Vab.Val.umbusaldust avaldanud. Siis Vr.President, olles kindlal veendumusel - või ka kahtluse puhul, et Riigivolikogu isiklik koosseis ehk ei peegelda küllalt ligilähedaselt rahva s.o. aktiivkodanikkonna suvangut, määrab Riigivolikogu uue koosseisu valimised. Kui Riiginõukogu on Riigivolikogu umbusalduse avaldamisega ühinenud, siis määrab Vr.President ka Riiginõukogu uue koosseisu kujundamise.

Muidugi on peale ülalnimetatute ka veel teisigi asjaolusid, milliste olemasolul Vr.President riiklikel kaalutlusil võib kas siis uued Riigivolikogu valimised või siis uue Riiginõukogu kujundamise määrata, ehk siis ka mõlemad korraga.

Olgu aga kohe märgitud, et Vr.President vajab korraldisele, millega üllatakse uued Riigivolikogu valimised ja uue Riiginõukogu kujundamine ka veel

---

kaaluva vastuväite: põjendusi ju poleks tarvis otsida minevikust, kui neid oleks olevikus.

Peaministri allkirja, sest see Vr. Presidendi õigus ei kuulu ju tema eriõiguste sarja. Ministri allkiri pole aga tarvilik, sest pole ju "vastavat" ministrit ja teiseks, ministri allkiri on mõeldud ikkagi selleks, et sellega võtta endale vastutus, kui hiljem selgub, et Vr. Presidendi poolt toimetatud akt siiski Ps. või seaduste vastane oli.

Käesoleval puhul ei saa aga vastutuse ülekande võimalus üldse kõne alla tulla, sest kui hiljem selgub, et Vr. President ei teotsenud Riigivolikogu uue koosseisu valimise ja Riiginõukogu uue koosseisu kujundamise määramisel mitte riiklikel kaalutlusil, vaid mõningail mõeldavail kuritahtlikel kavatsusil, - näiteks, et halvata sellega riikliku aparatuuri liikumist ja teotsemist, siis oleks Vr. Presidendi nimetatud toiming kvalifitseeritav kui süütegu kõrgeima riigivõimu vastu ja sellise süüteo toimetamise eest vastutab Vr. President Ps. § 45. põhjal juba iseseisvalt.

On olemas siiski veel eriline põhjus, mille

olemasolul Vr.President on s u n n i t u d Riigivolikogu uue koosseisu valimised ja Riiginõukogu uue koosseisu kujundamise määrama. Seda nimelt Ps.muutmise menetluses.

Asja käik ise on järgmine.Kui Ps.muutmise seaduse eelnõu on Riigikogu poolt vastu võetud, siis näeb Ps.§ 147 ette,et Vr.President määrab Riigivolikogu uue koosseisu valimised ja Riiginõukogu uue koosseisu kujundamise.Ja alles siis, kui need Riigivolikogu ja Riiginõukogu uued koosseisud vanade koosseisude poolt vastuvõetud Ps.muutmise seaduse eelnõu m u u t m a t u l t vastu võtavad,loetakse Ps.muutmise seadus niivõrd vastuvõetuks,et teda võib ja peab Vr.Presidentile üldamiseks esitada.Viimane võib ta üllata või siis kolme kuu jooksul aktiivkodanikkonnale hääletamiseks ette panna.

Vahepeal nimetagem üht Vr.Presidenti ülesannet,mis puudutab ainult Riiginõukogu isiklikku koosseisu.Nimelt on Vr.President selleks organiks

kes Riiginõukogu kujundamisel nimetab eriõiguse alusel kümme Riiginõukogu liiget.³⁶

Peale ülalmainitute omab Vr.President veel õigusi ja kohuseid ka legislatiivorganite tegevuse korraldamisel. Nii kuulub tema pädevusse ülesanne Riigivolikogu uue koosseisu valimiste puhul kahe nädala jooksul vastne Riigivolikogu kokku kutsuda, arvates valimise tagajärgede väljakuulutamisesest.³⁷ Samuti peab Vr.Presidenti nõudmisel igal ajal kokku kutsutama Riigivolikogu erakorralisteks istungjärgudeks.³⁸ Vr.President lõpetab Riigivolikogu istungjärgud ning ainult Ps.tähendatud eriaegadel ja tähtaegadel ta ei või seda teha.³⁹

Temal on ka õigus katkestada Riigivolikogu nii korralisi kui ka erakorralisi istungjärke, kuid ainult üks kord istungjärgu kestel kuni

---

36.Ps.§ 86.

37.Ps.§ 71.

38.Ib.

39.Ib.

kahe nädalani.⁴⁰

Vaheajal, arvates Riigivolikogu vana koosseisu volituste viieaastase kestuse möödumisel või Vr. Presidendi poolt Riigivolikogu uue koosseisu valimiste määramisest kuni Riigivolikogu valimiste tagajärgede väljakuulutamiseni võidakse Riigivolikogu kokku kutsuda istungjärkudeks ainult Vr. Presidendi nõudmisel.⁴¹ Tema määrab sel korral ka nende istungjärkude päevakorra ja lõpetamise.⁴²

Kõik eelpool toodu puudutab otseselt vaid Riigivolikogu. Kuna aga Ps. § 87 lausub, et Riiginõukogu istungjärgud algavad ja lõpevad ühel ajal Riigivolikogu istungjärkudega ja Riigivolikogu istungjärkude kohta kehtivad eeskirjad kuuluvad rakendamisele ka Riiginõukogu istungjärkude kohta, siis on kõik eelmainitu ühtlasi maksev ka Riiginõukogu suhtes.

Lõppeks vajab veel märkimist, et sõda toob

---

40. Ps. § 41.

41. Ps. § 72.

42. Ib.

mõningaid erinevusi Vr.Presidenti suhetesse seadusandlusorganiga. Nii on Vr.Presidentil sõja ajal õigus lõpetada nii Riigivolikogu ja Riiginõukogu istungjärke, kinnipidamata Ps. § 71. ettenähtud tähtaegadest, ärakuulates Riigikogu üldkoosoleku juhatuse ja Sõjavägede Ülemjuhataja arvamuse.⁴³ Ning edasi - sõja ajal võidakse Riigivolikogu ja Riiginõukogu erakorralisi istungjärke kokku kutsuda ainult Vr.Presidenti nõudelmis puhul ka koosoleku päevakorra määrajaks on Vr.President.⁴⁴

Kõik vastavad aktid, millega Vr.President teostab omale kuuluvaid, eespool loetletud õigusi, vajavad oma kehtivuseks kontrasignatuuri.

§ 5

V a b a r i i g i P r e s i d e n d i ü l e s a n d e d R i i g i k o h t u s u h t e s

Ps. § 114 lausub, et -riigikohtunikke..., ärakuulunud vastava ministri arvamuse, nimetab

43. Ps. § 73.

44. Ib.

ametisse eriõigusel Vabariigi President Riigikohtu poolt esitatud kandidaatide hulgast. — See avaldus Üeldust järeldeb, et riigikohtuniku ametisse määramise akti toimetamiseks on vajaline kolme organi koostootsemist. Riigikohus esitab kandidaadid, Kohtuminister annab esitatud kandidaatide kohta Vr. Presidendile oma arvamisaavalduse ning kõige viimaks siis Vr. President kinnitab esitatud kandidaatide hulgast nii mitu riigikohtunikeks, kui palju on olemas vastavaid vabu kohti.

Süvenedes lähemalt mainitud Ps. fraasi, selgub, et Vr. Presidendi vastav kinnitamise- või nimetamisakt evib suuremat tähtsust võrreldes Riigikohtu esitisaktiga.⁴⁵ Alles Vr. Presidendi akti läbi saabub riigikohtunik, kes Riigikohtu esitamiseakti läbi oli saanud vastavaks kandidaadiks. Et Riigikohus esitab vaid riigikohtunike kandidaate, siis ei saa ta ka nimetada kindlaid kohtunikuisikuid, keda Vr. President peaks ilmtingimata arvestama.

---

45. Vrd. A. - T. Kliimann - Kohtunikkude määramine, -i. Õigus 1934, nr. 2, lk. 71.

Kohtuministri osavõt' riigikohtunike saabumisloos on aga kõige tühisem. Tema arvamise avalduse sisu pole normatiivselt üldse tähtis. Kuna aga kõigiti tõenäoline on, et Kohtuminister, olles lähemalt seoses kohtutega, tunneb ka paremini Riigikohtu poolt esitatud üksikute riigikohtunike kandidaatide võimeid ja omadusi kui Vr. President, mistõttu ministri arvamise avaldus ses' suhtes Vr. Presidendile sisuliselt igati kaaluv peaks olema ja ka arvestamist leidma. Kuid tarvilik pole see aga koguni, sest Vr. President võib arvestada ministri arvamise avaldust, võib aga ka arvestamata jätta, - kuid ärakuulama peab Vr. President selle arvamise siiski ja alles siis on ta õigustatud oma ülesande täitmisele asumata.

Et Vr. Presidendile riigikohtunike nimetamisel esitatud kandidaatide seast ka valimisvõimalust jätta, - see väljendub ju selgesti Ps. § 114. mõttest, - peab Riigikohus Kohtute seadustiku § 187. järgi igale riigikohtuniku vabale kohale kolm

kandidaati esitama. Ainult siis on Riigikohus õigustatud Vr. Presidendile vähem kandidaate esitama, kui kandideerimise sooviavaldusi on vähem.⁴⁶

Vr. Presidendi poolt toimetatud riigikohtunike nimetamisakt ei vaja kontrasignatuuri, kuna see kuulub tema eriõiguse alusel antavate aktide liiki.⁴⁷

§ 6

V a b a r i i g i P r e s i d e n d i
i s e s e i s v a d ü k s i k ü l e s a n d e d

Kõik eelpool aruteldud Vr. Presidendi funktsioonid olid suunatud teiste riigi kõrgemate organite vastu. Vr. President omab aga peale mainitud ülesannete veel päris paraja hulga mõningaid üksikuid ülesandeid, millised Vr. Presidendi poolt täitmist leiavad ainuüksi halduskorraldistega materjaalses mõttes ning millised seetõttu õigustatult kuuluvad käesoleva peatüki alla.

46. Kohtute seadustik § 187.

47. Ps. § 114.

Need üksikülesanded oleksid järgmised: § 38. järgi Vr.President hoolitseb riigi välise puutumatus ja sisemise julgeoleku ning riigi ja rahva üldise heaolu ja õigusliku korra säilitamise eest.

Vr.Präsident, teotsedes keskvalduse monokraatse superordineeritud organina, omab suure ja juhtiva mõju kogu riigi sise- ja välispoliitika aluste ja suunatluste määramisel. Normatiivselt on ta neis küsimusis ise nii initsiaatoriks, kui ka ainsaks otsustajaks, pidades silmas üksinda Ps. ja seaduste vastavaid põhimõtteid.

Ta on riigikaitse ja relvastatud jõudude kõrgeimaks juhiks, ⁴⁸ kusjuures relvastatud jõudude all ei tule mõista mitte üksinda sõjaväge, vaid ka piirivalvet, kaitseliitu ja sõjaministeeriumi üksuseid ja asutisi. ⁴⁹

Kuna aga sõjalised jõud vajavad oma juhtimiseks spetsiaalorganit teatava keskendatud võimuga,

48.Ps.§ 129.

49.Riigikaitse rahuaegse korralduse seadus -RT. 1938.29.234.§ 5.

siis Vr.President nimetab ametisse Sõjavägede Ülemjuhataja,⁵⁰ kes on vastutav üksinda Vr.Presidenti ees.⁵¹

Riigikaitse kõrgeima juhina Vr.President üldab oma korraldistega mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni käsud.⁵² Mobilisatsiooni välja kuulutamisest alates Vr.President otsustab sõjapidamise kulude eelarve ning sõjapidamise kuludeks vajaduse korral sise- ja välislaenu tegemise.⁵³ Riigikogu üldkoosoleku korraldise alusel või Ps. ettenähtud⁵⁴ juhtudel ka vastavat korraldist ootamata kuulutab sõja ning sõlmib rahulepinguid.⁵⁵

Riigi sisemise julgeoleku huvides või riikliku vajaduse korral Vr.President üldab kogu riigis või selle üksikutes osades kaitseseisukorra.⁵⁶

Vastava korraldise jõusse jäämiseks on aga vaja

50.Ps.§ 129.

51.Ps.§ 135.

52.Ps.§ 132.

53.Ps.§ 133.

54.Ps.§ 132.kolmas lõige.

55.Ps.§ 132.

56.Ps.§ 144.

Riigikogu üldkoosoleku kinnitust.⁵⁷
 Ps. § 38. teise lõike põhjal ta on riigi esin-
 daja. Mainitud funktsioon pole millegagi piiratud,
 järelikult toimub see nii riigi sees, kui ka väl-
 jaspool. Ühenduses esinduse funktsiooniga on ka
 tema ülesanne nimetada vabariigi esindajaid
 välisriikidesse ja võtta vastu välisriikide esin-
 dajaid,⁵⁸ samuti sõlmida lepinguid välisriikidega,⁵⁹
 kusjuures sõlmitavad lepingud peavad oma kehti-
 vuseks leidma kinnitust Riigikogu poolt.⁶⁰

Edasi kuulub Vr. Presidendi ülesannete sarja
 Ps. muutmise algatamine.⁶¹ Selle kõrval väär-
 aga märkimist, et Vr. Presidendil pole tavaliste
 seaduste algatamise õigust.⁶²

Veel omab Vr. President kohustuse nimetada
 ametisse ja vabastada ametist kõrgemaid riigi-
 ametnikke,⁶³ ja kohtunikke⁶⁴ ning ka tema enda

57. Ps. § 144, teine lõige.

58. Ps. § 39. punkt 1.

59. Ps. § 101 ja 102.

60. Ib.

61. Ps. § 146.

62. Küll kuulub aga seaduste algatamise õigus

Vab. Val. (Ps. § 92), mistõttu faktiliselt võibki

juurde kuuluva ametkonna juhtivad jõud.⁶⁵ Kuid ainult kõrgemate riigiametnike nimetamisakt vajab peale Vr.Presidenti allkirja ka veel vastava ministri ja Peaministri allkirja, kuna kohtunike ja Vr.Presidenti juures olevasse juhtivasse ametkonda kuuluvate ametnike nimetamine toimub eriõiguse alusel.

Eriõiguse alusel Vr.President teostab valvet riigi ja muude avalikõiguslike asutiste tegevuse järele,⁶⁶ kusjuures otseseks valve teostajaks on Õiguskantsler, kelle nimetab ametisse Vr.President eriõiguse põhjal.⁶⁷

---

asi nii kujuneda, et Vr.President oma seaduste algatamise soove rahuldab Vab.Val.kaudu. Ei tule aga unustada, et see on ikkagi vaid faktiliselt nii, mitte aga normatiivselt.

63.Ps.§ 39.punkt 2.

64.Ps.§ 114.

65.Ps.§ 39.punkt 3.

66.Ps.§ 39.punkt 5.

67.Ps.§ 47.

§ 7

V a b a r i i g i P r e s i d e n d i

k e e l u õ i g u s

Keelu- või vetoõiguse⁶⁸ all mõistetakse haldus-
organi õigust keelduda seaduste kinnitamisest, ülda-
misest ja vormistamisest. Seda õigust teostavat akti
ennast nimetatakse aga vetoks.⁶⁹

68. Nagu Vr. Presidendile kuuluv korraldavõigus, nii ka tema keeluõigus leiab tavaliselt käsitlemist ikka legislatiivsete aktide hulgas, ning seda jällegi ajaloolistel põhjustel, (vt. lähemalt Prof. Kliimanni loengud ja tema Vetoõigus -i. Õigus 1934, nr. 1, lk. 1 jj. ning sama autori Üleminekuaja konstitutsionaalseid akte, -i. Õigus 1933, nr. 9, lk. 401.) Käesoleval puhul on aga keeluõiguse paragraaf siiski paigutatud Vr. Presidendi haldusaktide hulka, sest uurides otseselt vetoõiguse omadusi, tema laadi, sisu ja toimet, nähtub selgesti, et temas tegu haldusliku aktiga materjaalses mõttes. Nii siis ei peaks küll kuidagi ajaloolised, s.o. minevikus leiduvad põhjused üles kaaluma olevikus esinevaid ja Vr. Presidendile kuuluvast vetoõigusest o t s e - s e l t tuletatavaid väiteid, mis osutavad kindlalt ja kõigutamatult Vr. Presidendi vetoakti täpsele asendile tema teiste haldusaktide seas.
69. Vt. A. - T. Kliimann - Vetoõigus, lk. 6. Lähemalt seaduste kinnitamise, üldamise ja vormistamise kohta vt. sama töö lk. 3 jj.

Vetoõigus pole aga alati ühesuguse sisu ja sihi-
ga ning selle pärast tehakse vahet veto teatavate
liikide vahel. Tuntakse kaht üldliiki veto, - abso-
luutset ja suspensiivset.

Absoluutseks nimetatakse sellist veto, mis täie-
likult legislatiivakti tekkimise tõkestab. Suspen-
siivseks vetoks aga nimetatakse sellist, mis vaid
teatavail tingimusil ajutiselt tõkestab valmis sea-
duse kehtivusele pääsemist.⁷⁰

Absoluutset veto pole enam mõeldav jagada ala-
liikidesse, küll aga suspensiivset veto. Sest on ju
täiesti võimalik, et teatava akti suhtes võidakse olla
õigustatud kasutama veto ainult ühekordselt või siis
korduvalt. Sel alusel liigitatakse suspensiivne veto
ühekordse ja korduva ehk frekventatiivse veto ala-
kategoriasse.⁷¹

Meie Ps. §§ 96. ja 100. kohaselt Vr. Presidendi
ülesannetesse kuulub ju seaduste üldamisõigus. Kuid
talle kuulub ka § 96. põhjal samuti õigus riiklikel
kaalutlusil jätta üldamata Riigikogu poolt vastuvõetud

⁷⁰.Vt.op.cit.lk.6.

⁷¹.Vt.op.cit.lk.8.

seadus, andes selle Riigikogule uueks arutamiseks ja otsustamiseks. Sellekohase põhistaatud korraldisega teatab Vr. President oma otsusest Riigikogule hiljemalt kolme kümne päeva jooksul, arvates seaduse kättesaamisest.

Kui seadus uuel arutamisel ja otsustamisel võetakse vastu muutamata Riigivolikogu ja Riiginõukogu seadusliku koosseisu häälteenamusega, või kui Riigivolikogu pärast seda, kui Riiginõukogu pole seda seadust enam vastu võtnud, võtab selle vastu oma seadusliku koosseisu kolmeviieksikulisel häälteenamusega, siis Vr. President on juba sunnitud üldama mainitud seaduse.

Pikemata on selge, et Vr. Presidendile kuuluv veto on suspensiivne, kustudes juba selle ühekordse kasutamise puhul.

Eriline tähelepanu tuleb aga anda sõnale "muutamata". Seda sellepärast, et kui Riigivolikogu või Riiginõukogu seadust teist korda arutades ja vastuvõttes ka kõige väiksema ja tühisema muudatuse vastuvõetud seaduses on teinud, on Vr. President otsekohe

õigustatud jällegi oma vetoõigust kasutama.

Kuna Ps.ei tee ühegi seaduse suhtes erandit, siis on veto võrdselt tarvitatav kõigi Riigikogu poolt vastuvõetud seaduste kohta.

Vr.President saab oma vetoõigust kasutada üksnes kolmekümne päeva jooksul, arvates seaduse tema kätte üldamiseks saabumise päevast. Kui Vr.President selle aja sees pole seadust Riigikogule uueks arutamiseks ja otsustamiseks tagasi saatnud, siis on ka Vr.Presidenti vetoõigus mainitud seaduse kohta kolmekümnenda päeva lõppemisega kustunud ning selleks momendiks ta on siis sunnitud seaduse üldama.

Vr.President, saates riiklikel kaalutlustel teatava seaduse Riigikogule tagasi, peab aga saatma Riigikogule ka motivatsiooni, kus ta näitama peab, miks ta selle seaduse kohta keelava otsuse on teinud. Kui Vr.President aga ei põhista Riigikogu ees oma vetot, siis pole ka seaduse Riigikogule tagasisaatmine Ps. pärane, ega järelilikult ka maksev ning kolmekümne päevane aeg kulgeb ikka edasi.

Vr.President pole oma vetoõiguse kasutamisel siiski mitte iseseisev, sest veto kuulub selliste aktide liiki, millised vajavad oma kehtivuseks peale Vr.Presidendi allkirja ka veel Peaministri ja asjaomase ministri allkirju. Nii siis, kui kumbki viimastest suvatseb vetoaktile mitte allakirjutada, jääb ka Vr.Presidendi vetoõigus seks korraks kasutamata ja ta peab kolmekümne päeva lõppedes seaduse üldama, et sellele ka formaalset kehtivust võimaldada.

Vabariigi Presidendi

dekreediõigus

Dekreetideks nimetatakse halduse seadusejõulisi akte.⁷² Oma erinevate omaduste tõttu jagunevad nad kolme kategooriasse dekreetseaduste, erakorraliste dekreetide ja haldusdekreetide nime all.

Dekreetsaadused on liiki dekreete, mis antakse halduse poolt põhiseadusliku kompetentsi piires. Nii nagu dekreetide ja haldusdekreetide kohta on kehtinud ja kehtib ka haldusdekreetide kohta. Erakorralisteks dekreetideks nimetatakse sellist

liiki dekreete, mida haldus annab riigi tegelikuks
 k a i t s e k s p õ h i - ja eriseaduste alusel. Häda-
 dekreetide nime all tuntakse selliseid dekreete,
 mida haldus annab kehtivas õiguses määratud h a l -
 d a j a n t a d e l .

II P E A T Ü K K

Vr. Presidendi dekreedisõigus saab oma aluse Põ.

V a b a r i i g i P r e s i d e n d i

§§ 99., 130. ja 144. esimesest lõikest.

m a t e r j a a l l e g i s l a t i i v n e

Põ. § 99. sõeldakse: - Vabariigi President võib Riigi-

f u n k t s i o o n

kogu istungjärkude vaheljal edasilükkamatu riikliku

§ 8

vajaduse korral anda seadusi dekreedina. Dekreedina

V a b a r i i g i P r e s i d e n d i

kehtima pandud seadused seadetakse istungjärku algu-

d e k r e e d i õ i g u s

seks. Riigikogule, kes võib vastu võtta nende muutmise

või kehtivuseks tunnustamise seadusi. Riigikogu võib

üldakte.⁷² Oma erinevate omaduste tõttu jagunevad

need kolme kategooriasse dekreetseaduste, erakorralis-

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

te dekreetide ja hädadekreetide nime all.

Erakorralisteks dekreetideks nimetatakse sellist

72. Vt. lähemalt dekreetide nimeste ja nende liikide

kohta A.-T. Klümann - Administratiivakti

teooria, lk. 165 jj.

liiki dekreete, mida haldus annab riigi tegelikuks k a i t s e k s põhi- ja erisea duste alusel. Häda- dekreetide nime all tuntakse selliseid dekreete, mida haldus annab kehtivas õiguses määratud h ä - d a j u h t u d e l .

Vr. Presidendi dekreeði õigus saab oma aluse Ps. §§ 99., 130. ja 144. esimesest lõikest.

Ps. § 99. öeldakse: - Vabariigi President võib Riigikogu istungjärkude vaheajal edasilükkamatu riikliku vajaduse korral anda seadusi dekreedina. Dekreedina kehtima pandud seadused saadetakse istungjärgu alguseks Riigikogule, kes võib vastu võtta nende muutmise või kehtivuseks tunnustamise seadusi. Riigikogu võib seda teha kinnipiidamata seaduseelnõude algatamiseks ettenähtud korrast, kui Riigivolikogu kahe nädala kestel arvates korralise või erakorralise istungjärgu algusest on otsustanud võtta arutusele dekreeði muutmise või kehtivusetuks tunnustamise seaduse eelnõu. -

---

72. Vt. lähemalt dekreeði mõiste ja nende liikide kohta A.-T. Kliimann - Administratiivakti teooria, lk. 165 jj.

Analüüsidest toodud legaalfraasi, nähtub otsemat, et siin hädadekreetidest jutt on. See selgub sõnadest "edasilükkamatu riikliku vajaduse korral". Samuti järeldub see ka sellest, et neid antakse Riigikogu istungjärkude vaheajal.⁷³

Nii nähtub, et normatiivselt nimetatud dekreedian- dlus ei esine täielikult Vr. Presidendi suva asja- na, kuna ta on ikkagi seotud teatavate tingimustega. Ometigi küsimus sellest, mida mõista riikliku vajaduse all, on jäätud siiski Vr. Presidendi meelevalda. Ain- sana võib Vr. Presidendi üle ses suhtes kontrolli- teostada Riigivolikogu, tühistades või muutes vasta- vat dekreeti.

Ps. § 99. on taksatiivselt loetletud ka need alad, millede suhtes Vr. President ei saa kasutada oma hädadekreediõigust.

Teine lugu on aga § 130. esinevate dekreetidega. Nagu nimetatud paragraafist nähtub, võib Vr. President anda neid dekreete üksnes mobilisatsiooni väljakuu- lutamisest või sõja algusest peale kuni demobili-

⁷³Vt. op. cit. lk. 173.

satsiooni väljakuulutamiseni, ja ainult riigikaitse ja relvastatud jõudude korraldamise ning juhtimise alal. Siia tuleb veel juurde lisada, et Ps. lubab neid dekreete anda isegi Riigikogu istungjärkude ajal.

Peab järeldama, et § 130. esinevate dekreetide puhul on tegu dekreetseadustega. Seda sellepärast, et antud dekreedid rajanevad ainuüksi nagu seadused - ki Ps. ^{Nende} ~~tema~~ kohta pole Ps. mingit nõuet, et ^{had} ~~ta~~ peaksid olema antud seaduste alusel või nendega kooskõlas. Nii siis mitte üksi sisult pole ~~had~~ ^{had} samad mis tavalised materjaalsed seadus, vaid ka ^{nende} ~~tema~~ kehtejõud on täpselt võrdne iga seadusandlusakti kehtejõuga.

Teine tähtis tõendus § 130. leidva dekreeidi vastavusel dekreetseadusele on asjaolu, et temaga juhitakse kaitsevägeasjandust.⁷⁴

Ps. § 144. esimeses lõikes leiame veel ühe juhu, mil esineb dekreet teooria mõttes, kuigi seda pole seal expressis verbis nimetatud. Nii loeme sealt, et ... Vabariigi Presidendi otsusega võidakse mää-
74. Vt. op. cit. lk. 171 j.

rata, et mõned liigid süütegeusid, mis toime pandud mitte rohkem kui kolm päeva enne kaitseseisukorra väljakuulutamist, kuuluvad jälitamisele kaitseseisukorra kohta kehtinapandud eeskirjade kohaselt. — Tsiteeritud lauses leiduvad kõik erakorralise dekreeedi tunnused. Ta on antud erakorralises olustikus riigi tegeliku kaitse sihiga.⁷⁵

§ 9 praeter legem määrused on se V a b a r i i g i P r e s i d e n d i s i n n u t e l a h e n d a m i s e k s m ä ä r u s õ i g u s k ä l t e i d u d .

Kui dekreetide kohta võiks öelda, et nad esinevad õigusliku riigi elus erakorraliste abinõudena, siis vastupidi määrusi tuntakse kui täiesti tavalisi ja korralisi vahendeid.

Määrusteks nimetatakse seadustele alluvaid eksekutsiooni üldakte.⁷⁶ Oma sisu ja ulatuse poolest jagatakse neid intra, praeter ja contra legem määrusteks.⁷⁷

75. Vt. op. cit. lk. 171 j.

76. Vt. op. cit. lk. 175

77. Vt. op. cit. lk. 181 j.

Intra legem määrus ei tee muud, kui vaid konkreetiseerib üksikasjalikumalt seda normistikku, mida sisaldab rakendatav seadus. Seda määruste liiki defineeritakse kui aktide kogu, millega eksekutsioon on volitatud rakendama kehtivat seadust.

Praeter legem määrustega korraldatakse uusi alasid, ja nimelt neid, mida seni pole veel ühegi seadusega korraldatud. Seega praeter legem määrused on sellised, mida toimetatakse niisuguste küsimuste lahendamiseks, mida seni ei ole veel käsitletud seadusandlikul teel.

Ka contra legem määrused, nagu eelmisedki, peavad kooskõlas olema kehtivate seadustega, kuid i g a seadusega nad ei tarvitse sisuliselt siiski mitte sobida.⁷⁸ Nimelt peavad contra legem määrused olema kooskõlastatud esiteks volitusseadustega⁷⁹ ja teiseks kõigi kehtivate seadustega sugulusaladelt. Kuid sel alal, mida nende määrustega ümber korraldatakse,

78. Vt. op. cit. lk. 181.

79. Eksekutiivorganite määrusandlusõigus tekib volituste kaudu, mille annab seadusandlusasutis, - vt. lähemalt op. cit. lk. 178 jj.

nad võivad ja peavadki muutma ja tühistama varemalt antud seadusi.⁸⁰

Vr.Presidenti määrusandlusõiguse suhtes tuleb arvesse Ps.§ 39.punkt 4,kus öeldakse,et -Vabariigi President... annab kooskõlas seadustega määrusi,- ja § 131,milles lausutakse:-Vabariigi President annab seaduses tähendatud aluseil riigikaitsele ja relvastatud jõududesse puutuvaid...määrusi.-

Tekib küsimus,millise määruse liigiga on tegemist nii § 39.punkt 4.,kui ka § 131.

Otsest vastust sellele küsimusele ei anna kumbki nimetatud paragraaf.§ 39.punkt 4.on küll öeldud, et "seadustega kooskõlas",kuid see pole põrmugi limiteeriva iseloomuga märgesest, sest igasugune määrus peab seadustega kooskõlas olema.

Kaudselt võib siiski järeldada,et § 39.punkt 4. on juttu intra legem määrustest.Sest vastasel korral,s.o.siis,kui seal oleks tegu praeter või contra legem määrustega,oleks pidanud mainitud säte teisiti sõnastatud olema,-lisades määruste kooskõla-

---

80.Vt.op.cit.lk.182.

lisuse tunnusele seadustega ka veel mingi eritunnuse, kuna praeter ja contra legem määruste andmise õigus peab ju alati selgelt väljendatud olema.⁸¹

§ 131. nimetatud määrustega näib aga lugu esialgselt teisiti olevat, sest mitmed tunnused nagu näitaksid, kui oleks seal praeter legem määrustega tegu, sest milleks neid siis eelpool vaadeldud määrustest, millised osutusid intra legem määrusteks, erikohas Ps. mainitakse. Teiseks, et relvastatud jõududesse puutuvad üldnormid omaette teatava õigussüsteemi moodustavad, ning et Vr. President on relvastatud jõudude kõrgeim juht, siis oleks küll kõigiti loomulik, et Vr. Presidendile sellisel puhul antakse näiteks praeter legem määrusandlusõigus.

Kuid tuleb tähele panna, et nii peaks asi olema. Tõik on aga see, et üldpõhimõtteliselt on seadusandlusasutisel oma õiguste ja kohuste (s.o. üldaktide andmine) võõrandamine lubamata.⁸² Sellepärast nii praeter kui ka contra legem määruste

81. Vt. op. cit. ib.

82. Vt. op. cit. ib. - Vetooigus, - 1. õigus 1954, nr. 1, lk. 13.

andmise õiguse volitamise on vaid erandlikult lubatav ja nimelt siis, kui seda riigipõhiseadus expressis verbis mainib. Meie Ps. nimetatud määruste puhul pole aga kusagil selgesõnaliselt mainitud, et Riigikogu delegeerib Vr. Presidendile praeter või contra legem määrusandlusõiguse.

Eeltoodu põhjal tuleb järeldada, et § 131. leiduva "määruse" puhul pole ei praeter ega ka contra legem määrusega tegu, vaid samuti intra legem määrusega, nagu § 39. punkt 4. Erikohale Ps. on nimetatud määrus sellepärast paigutatud, et § 131. sätib koguni erinevat õigusala võrreldes muuga.

Peale kõike on ikka nii, et juhtudel, kui mitmesugune interpretatsioon peaks võimalik olema, siis on üldiseks põhimõtteks, et põhiseaduse ekstsptsionaalseid norme tuleb tõlgendada restriktiivselt, s. o. nende sisu koondavalt ja mõisteid ning põhimõtteid kitsendavalt. Selline põhimõte peab olema aga eriti juhiseks riigipea üldaktide andmise ulatuse määranguga.⁸³

⁸³ Vt. A.-T. Kliimann- Vetoõigus, -i. Õigus 1934, nr. 1, lk. 13.

Et Vr. Presidendi määrusandlusõigus ei kuulu ed
 tema eriõiguste sarja, siis vajavad selle õiguse
 alusel antavad aktid peale Vr. Presidendi allkirja
 ka veel Peaministri ja asjaomase ministri allkirja,
 ning üldamist Riigi Teatajas.

Kuna Vr. President § 10 aktide andmiseks juba
 ed Vabariigi, Presidendi
 andmise võis eadlus õigusi paragraaf on
 pa Vr. Presidendi seadlusõiguse tähtsamaks aluseks
 on juba tuntud Ps. § 131, milles öeldakse: - Vabarii-
 gi President annab seaduses tähendatud alusel rii-
 gikaitse ja relvastatud jõududesse puutuvaid
 seadlusis (aut.sõr.) ja määrusi. - luste
 ko Edasi tuleb aga silmas pidada ka Riigikaitse
 rahuaegse korralduse seadust,⁸⁴ sest seadlusi on is
 Vr. President õigustatud ju andma t e r i s e a d u -
 s e s o l e t t e n ä h t u d a l u s t e j a k o r r a s . v a i d v a g a l i k u k e
 ee Kõigepealt tuleb muidugi küsida, millist aktid.
 kujutab endast seadlus. Teoriale on sellenimeline

---

84. Vt. supra, nota 49.

akt täiesti võõras. Kuna aga aktide teoreetilised kontseptsioonid on konstrueeritud nii, et neisse eranditult mahuvad kõik tegelikult esineda võivad aktid, siis peab ka seadluses tegu olema teooriale juba tuntud aktiga.

Kuna Vr. President üksikaktide andmiseks juba eo ipso õigustatud on, siin aga nende aktide andmise võimaldamiseks Ps. koguni eri paragraaf on paigutatud, siis tuleb küll järeldada, et seadluste all üldakte tuleb näha. Et seadluste andjaks on haldusorgan, siis saab neis tegu olla ainult kas dekreetidega või määrustega. Tundes aga dekreete kui seadusjõulisi halduse üldakte;⁸⁵ seadluste kohta aga on öeldud, et neid antakse eriseaduses ettenähtud alustel ja korras, siis ei saa seadluses olla tegu dekreetidega. Järelikult tuleb seadluste all mõista määrusi. Jatkuvalt osutub vaid vajalikuks selgitada, millisesse määruste liiki nad kuuluvad.

Kuna samas § 131. esinevad "määrused" osutusid

---

85. Vt. supra, nota 72.

intra legem määrusteks,⁸⁶ siis ei saa seadlustes enam näha määrusi intra legem,- sest milleks oleks siis ühes ja samas paragraafis oteekohe määruste kõrval nimetatud veel seadlusi.

Arvestades asjaolu, et Ps. pole ühtki sõna ega mõistet võetud ilma mingi põhjusega, nii öelda vaid ilu ja lause formaalse täiuslikkuse mõttes, vaid igal sõnal on seal oma kindel siht ja ootarve, siis tuleb ka järeldada, et seadlused pole enam samad üldaktid, mis sealsamas kõrvalseisvad määrused intra legem, sest siis poleks neid ju üldse erinimega nimetatudki. Kuid nagu selgus, määrused peavad nad siiski olema. Sellepärast siis, et Ps. § 131. sõnaline süsteem oleks täielik, peab seadlustele kui määrustele andma eri tähenduse ja selleks spesificies tunnuseks ongi praeter legem (määrus). Contra legem nad ei tarvitse ju enam olla, sest § 131. mõte ja sõnaline süsteem saab sisuliselt ja loogiliselt täielikuks ning rahul-

86. Vt. supra lk. 48.

datud juba praeter legem määrustegi puhul.

Voliakt⁸⁷, mis õigustab Vr. Presidenti neid määrusi andma, on Riigikaitse rahuaegse korralduse seadus.

Mainitud seaduse lähemal analüüsimisel aga selgub, et ta ei määritle sugugi lähemalt neid põhimõtteid, millistest saaks järeldada seadluste tugevust. Ta piiritleb küll taksatiivselt loendades, milliste üksikalade kohta võib anda seadlusi, sellega määrates küll seadluste ulatuse laiuti, kuid ta ei anna põhimõtteid, millised määraksid täpselt ära seadluste kui haldusaktide sügavuse, s.o. tugevuse. Ja selle tõttu tõusevadki teoreetiliselt praeter legem määrusteks osutunud aktid tegelikus dekreetide, nimelt dekreetseaduste tasemele.

Seadlused, esinedes tegelikkuses seaduse jõuliste üldaktidena, on aga oma kehtivuseks palju tugevamalt kindlustatud kui Vr. Presidenti poolt antavad dekreedid. Nimelt võib Riigikogu mainitud dekreete⁸⁸

87. Volitusaktide kohta vt. lähemalt A.-T. Kliimann, -Administratiivakti teooria, lk. 179.

88. Vt. supra § 8.

muuta ja tühistada, kui ta seda vaid vajalikuks peab.

Kuid seadlusi Riigikogu otseselt puudutada ei või, sest Ps. ei anna selleks mingit luba. Seetõttu on seadlusi võimalik muuta vaid uute seadlustega. Muidugi ei tule unustada, et Riigikogul on võimalus muuta vastavat eriseadust, mille alusel seadlusi antakse.

niline funktsioon

§ 11

Vabariigi Presidendi

armuandmisõigus

Vr. Presidendi jurisdiktsiooniline funktsioon saab oma põhiseadusliku aluse § 120. esimeses lõikes, kus lausutakse: - Vabariigi President võib üksik- või isikuli kohtute poolt määratud ja jõustunud karistusi armuandmise teel erioigusel kustutada või kergendada või neid karistuse tagajärgedest vabastada. -

Tuleb aga otsekoheselt tähendada, et armuandmine pole mitte amnesteerimine. Amnestia aluseks on ikka

Üldakt, kuna armuandmine sünnib halduskorraldise kaudu, nii siis üksikaktiga.

Armuandmise õiguse rakendamise eest Vr. President leevendab või koguni kustutab kohtulikult määratud karistuse. Nii siis peab kohtu poolt olema karis-

III. P E A T Ü K K

tusotsus juba langetatud, kuna näiteks seluurimise või protsessi käigu ajal pole Vr. President õigustamaterjaljal jurisdiktsioon - tud asja käigule vahele astuma.

n i l i n e f u n k t s i o o n

Vr. Presidenti õigusele, otsustada armuandmise

§ 11

palveid, vastab kodaniku subjektiivne õigus armu-

V a b a r i i g i P r e s i d e n d i andmise palveid esitada.

a r m u a n d m i s õ i g u s

Kuna armuandmise korraldised kuuluvad Vr. Presidenti erioiguse põhjal antavate aktide kategooriasse, saab oma põhiseadusliku aluse § 120. esimeses lõikes, kus lausutakse: - Vabariigi President võib üksi-

Ainuke eraldatud isikutekogus, kelle ametalaade kuil isikuil kohtute poolt määratud ja jõustunud süütegude kohta nimetatud Vr. Presidenti õigus on karistusi armuandmise teel erioigusel kustutada, tarvitata või siinlt Riigikogu üldkoosoleku esitisel, või kergendada või neid karistuse tagajärgedest - muidu mitte - koosneb Riigi kontrollorjast ja vabastada. -

Vab. Val. liikmetest. 89

Tuleb aga otsekohe tähendada, et armuandmine 89. Ps. § 120. teine lõige.

pole mitte amnesteerimine. Amnestia aluseks on ikka

üldakt, kuna armuandmine sünnib halduskorraldise kaudu, nii siis üksikaktiga.

Armuandmise õiguse rakendamise eest Vr. President leevendab või koguni kustutab kohtulikult määratud karistuse. Nii siis peab kohtu poolt olema karistusotsus juba langetatud, kuna näiteks eeluurimise või protsessi käigu ajal pole Vr. President õigustatud asja käigule vahele astuma.

Vr. Presidendi õigusele, otsustada armuandmise palveid, vastab kodaniku subjektiivne õigus armuandmise palveid esitada.

Kuna armuandmise korraldised kuuluvad Vr. Presidendi eriõiguse põhjal antavate aktide kategooriasse, siis ei vaja nad ka kontrasignatuuri.

Ainukene eraldatud isikutekogum, kelle ametlaste süütegude kohta nimetatud Vr. Presidendi õigus on tarvitata ainult Riigikogu üldkoosoleku esitisel, - muidu mitte - koosneb Riigikontrolöörist ja Vab. Val. liikmeist.⁸⁹

⁸⁹Ps. § 120. teine lõige.

Kasutatud kirjandus.

- Fleiner, F. - Institutionen des Deutschen Verwaltungsrechts. Tübingen 1928.
- Kliimann, A. - T. Administratiivakti teooria. Tartu 1932.
- " — Haldusprotsess. Tartu 1937.
- " — Vetoõigus, -i. Õigus 1934, nr. 1.
- " — Riigivanema asendus, -i. Õigus 1934, nr. 4.
- " — Üleminekuaja konstitutsionaalseid akte, -i. Õigus 1933, nr. 9.
- " — Kohtunikkuude määramine, -i. Õigus 1934, nr. 2.
- Piip, A. - Rahvusvaheline õigus. Tartu 1936.
- Walther, C. - Das Staatshaupt in den Republiken. Breslau 1907.